

נחשב רשות היחיד, אבל אינו עולה עד לרקיע (חי' רבנו חיים הלוי סוכה ד, יא, בדעת הרמ"ז).

עיקר דין רשות היחיד הוא מקום המוקף מחיצות סביב, והזכירה הברייתא גדר וחריץ, לחדש שאף אלו נחשבים רשות היחיד (פני יהושע). ויש מפרשים, 'גדר' שהוא גבוה עשרה', האמור בברייתא, הוא מקום המוקף מחיצות בגובה עשרה טפחים (ביאור הגר"א או"ח שמה, ב).

בשיעור המחיצות להחשב רשות היחיד מהתורה, יש סוברים שצריך ארבע מחיצות (רמב"ם שבת ז, ט). ויש סוברים, שדי בשלש מחיצות (ראב"ד שם ורוב הפוסקים המובאים בביאה"ל סג, א). ■ להלכה, מדרבנן אסור לטלטל ברשות היחיד עד שיהיו שם שלש מחיצות כהלכתן, ותיקון של לחי או קורה ברוח הרביעית (ראה שו"ע או"ח סג, א ומשנ"ב שם), וכן גדר וחריץ הם רשות היחיד (שו"ע שם שמה, ב) עד לרקיע (שנה"צ שם, יד).

סְרִיָא וּפְלִטָא גְדוּלָה וּמְבֹאֵת הַמְפּוֹלְשִׁין – דרכים העוברות מעיר לעיר, שווקים ורחובות שבתוך העיר (רש"י), שיש בהם רוחב שש עשרה אמה, כפי שהיה ברשות הרבים שבמדבר, שמלאכות שבת נלמדות במלאכת המשכן (רש"י כאן ובעירובין ב, א, ע"פ גמ' להלן צט, א), ודוקא עשרה טפחים הסמוכים לקרקע חשובים רשות הרבים, אבל למעלה מזה, הוא מקום פטור (גמ' להלן ז, ב). ■ להלכה, דרכים ושווקים הרחבים ט"ז אמה הם רשות הרבים, עד לגובה עשרה טפחים (שו"ע או"ח שמה, ז, ו-י, וראה בשו"ע ובמשנ"ב שם, פרטים נוספים בגדידי רשות הרבים), וראה להלן (ע"ב) בדין הילוך ששים ריבוא ברשות הרבים.

עִירְבוּ מוֹתְרֵין לֹא עִירְבוּ אֶסְרוּם, שבמקומות המשותפים לרבים, אף לאחר תיקון המחיצות המועילות להחשיב את המקום לרשות היחיד, אסרו חכמים להוציא מהם למקום שבבעלות פרטית, שנראה כמוציא מרשות לרשות, ותיקנו חכמים שיוכלו להניח במקום המשותף דבר מאכל השייך לכל השותפים, ובכך נחשב שכל השותפים באותו המקום, וכאילו אין בחצר אלא בית אחד וכל החצר שייכת לבית זה. במין המאכל שמיחים יש חילוק, ל'עירוב חצרות' צריכים להניח דוקא פת, ול'שיתוף מבואות' יכולים להניח מאכל אחר (ע"פ רש"י כאן בעירובין מט, א). [ויש להבחין בלשון 'עירוב', שלפעמים משמעותו שיתוף, כנ"ל, ולפעמים משמעותו תיקון המחיצות כדין, כדלהלן ע"ב 'אין מערבין הר"ר וכו']. ■ להלכה, כאשר מתקנים עירוב לעיר או לשכונה, צריכים לעשות עירובי חצרות ושיתופי מבואות, והמנהג המקובל, שנוטלים בערב פסח מצות כשרות לפסח, ומזכים אותן לכל התושבים ומניחים אותן בבית הכנסת, והרי זה מועיל לשבתות הרבה, כל זמן שהמצות קיימות (ראה רמ"א או"ח שסו, ג, ומשנ"ב רס, יב).

וּכְלֵד שְׁלֵא יִטּוֹל מִבְּעַל הַבַּיִת וְנוֹתֵן לְעֵנִי מְעֵנִי וְנוֹתֵן לְכַבֵּל הַבַּיִת, שמחזלל באיסורי שבת, וגזירה שמא יבואו להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים (רש"י), והוא הדין שאסור לעשות כן על ידי שני אנשים, שהאחד יטול מבעל הבית ויניח במקום פטור, והשני יטול ממקום פטור ויתן לעני (שו"ע הרב שמו, ב). ■ להלכה, לא יעמוד אדם על מקום פטור ויעביר דרך שם דברים מרשות הרבים לרשות היחיד [או להפך], וכן נוהג איסור זה בכרמלית, שלא יעמוד במקום פטור ויעביר מכרמלית לרשות היחיד [או להפך]. ויש סוברים, שאיסור הוצאה בכרמלית הוא רק כשמוציא ממנה ישר לרשות היחיד או לרשות הרבים, אבל על הוצאה [לכרמלית או מכרמלית] דרך מקום פטור לא גזרו, שהיא גזירה לגזירה (ראה שו"ע או"ח שמו, א ומשנ"ב שם).

מִיָּדִי דִּהְיָה אֲמוּצִיא מְרֻשָׁת הַיְחִיד לְרֻשָׁת הָרַבִּים דֶּרֶךְ צְדִי רֻשָׁת הָרַבִּים – שהוציא מהבית לרשות הרבים דרך חצר, שנפלה מחיצתה המבדלת בינה לבין רשות הרבים, או שנפרץ בה פרצה גדולה, והמקום שבו עמדה המחיצה נחשב 'צדי רשות הרבים', ולדעת חכמים אין לו דין רשות הרבים (רש"י כאן, ע"פ משנה עירובין צד, א ורש"י שם). ויש מפרשים, שהוציא מהבית לרשות הרבים דרך מקום הסמוך לכתלים (תוס' ד"ה מיד, ו) ומובדל מרשות הרבים ביתדות קטנים שנועצים בקרקע, כדרך שעושים בצדי הבתים בשביל שלא יתחככו האנשים בכתלי הבתים (תוס' רא"ש). ויש מפרשים, שהמקומות הסמוכים לכתלי הבתים שברשות הרבים, הם 'צדי רשות הרבים' שאין דרכם של בני אדם להתחכך בכתלים בדרך הילוכם, ולדעת חכמים אין לו דין רשות הרבים (מייחס לר"ן בשם רא"ח).

אָבֵל הֵיכָא דְאִיקָא חִיפּוּפֵי מִי שְׁמַעְתָּ לִּיה – שמקום הסמוך לכתלים ומובדל מרשות הרבים ביתדות קטנים הנועצים בקרקע, לדעת הכל הוא מקום פטור [וחזרה בה הגמ' ממה שפירשה בהוה אמינא, שמדובר על מקום המחיצה שנפלה] (רש"י), שהוא מקום שאינו נוהג להילוך הרבים (תוס' רא"ש).

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וּמוֹדָה בֵּן עֲזַאי בְּזוֹרֵק מְרֻשָׁת הַיְחִיד לְרֻשָׁת הָרַבִּים דֶּרֶךְ כְּרַמְלִית, שְׁחִיב, וְלֹא פִטְר בֵּן עֲזַאי אֲלֵא בְּמַהֲלֵךְ שֶׁנֶּחְשַׁב כְּעוֹמֵד (רש"י), וְאִף שֶׁעִיֵּק חִיבּוּב שֶׁל זוֹרֵק נִלְמַד מִמָּה שֶׁמִּצְמִינוּ הוּצָאָה בְּמַלְאכַת הַמֶּשְׁכָּן שֶׁהִיא בְּהוּצָאָה שֶׁל הַלֵּיכָה, פְּרִטֵי הַהֲלָכוֹת בְּזוֹרֵק נִקְבָּעִים לְפִי עֵינָיו שֶׁל הַזּוֹרֵק, שֶׁלֹּא שִׁיךְ בּוּ דִּינֵי וְעֵינָיו הוּצָאָה שֶׁל הַלֵּיכָה (ראה מרומי שדה, שזהו חידושו של רבי יוחנן).

אֲרַבְעֵי רְשׁוּיֹת לְשֶׁבֶת. הקדמה: מדין תורה אסור להוציא מרשות הרבים לרשות היחיד, ולהיפך. וכמו כן אסור להעביר ארבע אמות ברשות הרבים, שאלו היו מלאכות שנעשו במשכן כשהורידו הקרשים מהעגלות. ומן התורה כל המקומות שאינן רשות היחיד ולא רשות הרבים, נחשבים למקום פטור, וחכמים גזרו על הכרמלית שתיחשב כרשות הרבים לענין הוצאה ולענין העברת ארבע אמות (ע"פ רש"י ומשנ"ב הקדמה לסי' שמה ושו"ע שמו, א-ב, ומשנ"ב שם). וסימן לארבע רשויות לסוגיהן שבברייתא כאן: 'אגב'. היינו אופן אחד של מקום פטור; שני אופנים של רשות היחיד; שלש אופנים של רשות הרבים, וארבעה אופנים של כרמלית (שנות אליהו להגר"א פתיחה למסכת שבת, ובאו"ח שמה, ז).

חֲרִיץ שֶׁהוּא עֲמוּק עֶשְׂרֵה וָרֶחֶב אֲרַבְעָה, שתוך הבור הוא רשות היחיד (רש"י להלן ב, ה ד"ה ומאי), וכן למעלה מהבור נחשב כרשות היחיד, כדין רשות היחיד העולה עד לרקיע, שמחיצות החריץ עולות וחוצצות מדין 'גוד אסיק מחיצתא' (ש"ת חכם צבי, ה; פמ"ג שמה משב"ז יא בצד שני, שנד א"א א), ויש מצדדים, שרק בתוך הבור הוא רשות היחיד, ולא למעלה ממנו, לפי שאין לבור מחיצות ממש, אלא רק קרקע עולם, ולא שייך 'גוד אסיק מחיצתא' (פמ"ג שם, בצד ראשון).

גְּדֵר שֶׁהוּא גְּבוּהָ עֶשְׂרֵה וָרֶחֶב אֲרַבְעָה – קיר או עמוד, שגבהו עשרה טפחים ורחבו ארבעה, על גבו נחשב רשות היחיד מדין 'גוד אסיק', שרואים כאילו מחיצות עולות סביבו ומקיפות את ראשו (רש"י כאן והלן ע"ב ד"ה קמ"ו), ואף המקום שמעליו רשות היחיד עד לרקיע, וכדין רשות היחיד רגילה המובדלת במחיצות (רש"י להלן ז, א). ויש מפרשים הטעם שעל גבי העמוד רשות היחיד, משום שהמחיצות של העמוד מבדילות את המקום שעל גבו מהרשות שבצדדיו, ואין זה מדין 'גוד אסיק', שהרי הקיר כולו אטום ואין לו מחיצות להעלותן ב'גוד אסיק', ולכן רק המקום הסמוך לראשו